

Mäntyharjun kunta

Peruveden ranta-asemakaava

Vastineet OAS:n palautteeseen

12.8.2021

Sisällysluettelo

1	Yksityinen maanomistaja.....	1
1.1	Kohta 1.....	1
1.2	Kohta 2.....	1
1.3	Kohta 3.....	1
1.4	Kohta 4.....	1
1.5	Kohta 5.....	1
1.6	Kohta 6.....	1
1.7	Kohta 7.....	2
1.8	Kohta 8.....	2
1.9	Kohta 9.....	2
1.10	Kohta 10.....	2
1.11	Kohta 11.....	2
1.12	Kohta 12.....	2
1.13	Kohta 13.....	2
1.14	Kohta 14.....	2
1.15	Kohta 15.....	3
1.16	Kohta 16.....	3
1.17	Kohta 17.....	3
1.18	Kohta 18.....	3
1.19	Kohta 19.....	3

Liite 1: Maanomistajan mielipide

12.8.2021

Peruveden ranta-asemakaava

Peruveden ranta-asemakaavan osallistumis- ja arviointisuunnitelma OAS oli nähtävillä 12.5-11.6.2021. Osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta saatiin yksi yksityisen maanomistajan jättämä mielipide. Jätetty mielipide on tämän vastineen liitteenä.

1 Yksityinen maanomistaja

1.1 Kohta 1

Kirjataan tiedoksi.

1.2 Kohta 2

Ranta-asemakaava on käynnistetty yksityisten maanomistajien pyynnöstä. Korttelin 106 maanomistaja ei halunnut lähteä mukaan ranta-asemakaavoitukseen.

1.3 Kohta 3

Kirjataan mielipide tiedoksi.

1.4 Kohta 4

Peruveden ranta-asemakaava laaditaan maankäyttö- ja rakennuslain ja maankäyttö- ja rakennusasetuksen mukaisesti. On katsottu, että kaavan asettaminen nähtävillä ehdotuksena on riittävä ja aloitusvaiheen viranomaisneuvottelu on riittävä.

Suomen Golfliitto on lisätty kaavan osallisiin. Lausunnot pyydetään kaavan ehdotusvaiheessa ja tiivistelmät lausunnoista sekä vastineet lausuntoihin liitetään osaksi kaavamateriaalia.

Kaavan osallisena osallistumis- ja arviointisuunnitelmaan on kirjattu Mikkelin seudun ympäristöpalvelut, joka vastaa muiden viranomaisten ohella mm. hulevesien hallintaan liittyvistä asioista kaavassa. Kaavan osallisiin ei tästä syystä lisätä erikseen Mikkelin kaupungin ympäristölautakuntaa.

Kaavan yhteydessä ei laadita erillistä asukas- ja toimijakyselyä tai yleisötilaisuutta, vaan osalliset voivat antaa palautetta kaavan osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta sekä kaavaehdotuksesta kirjallisesti nähtävilläolojen yhteydessä tai olla yhteydessä kaavan laatijaan tai kuntaan missä tahansa kaavoituksen vaiheessa suullisesti tai kirjallisesti.

Aloitusvaiheen viranomaisneuvottelu on kutsuttu kokoon elinkeino- liikenne ja ympäristöministeriön toimesta ja neuvotteluun on kutsuttu tarpeelliset tahot.

1.5 Kohta 5

Kirjataan tiedoksi. Esiin tuodut asiat eivät koske käynnissä olevaa ranta-asemakaavaa.

1.6 Kohta 6

Kirjataan tiedoksi. Kaavaprosessin yhteydessä ei ole katsottu tarpeelliseksi perustaa erikseen internet-sivuja kaavaa varten, vaan kaava-aineisto on nähtävillä maankäyttö- ja rakennuslain mukaisesti.

12.8.2021

1.7 Kohta 7

Kirjataan tiedoksi. Esiin tuodut asiat eivät koske käynnissä olevaa ranta-asemakaavaa. Viranomaisneuvottelussa 19.1.2021 todettiin, että alueelle aiemmin laaditut luonto- ja ympäristöselvitykset ovat riittäviä tämän asemakaavan tavoitteiden osalta.

1.8 Kohta 8

Viranomaisneuvottelun kutsuu kokoon ELY-keskus. Neuvottelu on nimensä mukaisesti viranomaisia varten, eikä neuvotteluun siten ole vakiintuneen käytännön mukaisesti tapana kutsua naapuritilojen maanomistajia.

Mäntyharjun kunta on toimittanut / tarvittaessa toimittaa kaavan laatijalle tarvittavat dokumentit kaavan laadinnan tueksi. Osalliset voivat olla yhteydessä Mäntyharjun kuntaan nähdäkseen julkisia dokumentteja, joita ei ole kaavamateriaalin liitteenä.

1.9 Kohta 9

Peruveden ranta-asemakaavan laadinta on aloitettu uudestaan, eikä vanhoilla kaavamateriaaleilla siten ole enää merkitystä muutoin, kuin kaavan lähtöaineistona. Uusi kaavamateriaali kootaan Mäntyharjun kunnan internetsivuille vähintään nähtävillä olojen ajaksi.

1.10 Kohta 10

OAS:ssa on virheellisesti kirjoitettu yleiskaavasta, vaikka on tarkoitettu ranta-asemakaavaa. Virhe on korjattu OAS:aan.

1.11 Kohta 11

Kirjataan tiedoksi. Esiin tuodut asiat eivät koske käynnissä olevaa ranta-asemakaavaa.

1.12 Kohta 12

Kirjataan tiedoksi.

1.13 Kohta 13

Kaavatyön tavoiteaikataulu on päivitetty OAS:aan.

Tavoite pitää alueen suunnittelu ”sitoutumattomana” ja ”riittävän väljänä” liittyä golf-kentän toteuttavuuteen. Ranta-asemakaavoitusvaiheessa ei ole tarkoituksenmukaista suunnitella tulevaa golf-toimintaa vielä niin tarkasti, että kaavassa voitaisiin määrätä sitovasti kentän toteuttamisesta. Tarkempi suunnittelu tapahtuu vasta kaavan hyväksymisen jälkeen. MRL:n sisältövaatimukset mm. kaavan turvallisuuteen liittyen voidaan ratkaista kaavassa myös siten, että kaava mahdollistaa riittävän väljän ja sitoutumattoman kentän suunnittelun.

1.14 Kohta 14

Ympäristöön liittyvät selvitykset on Itä-Suomen HAO:n pääöksessä todettu riittäviksi, eikä niihin ole tässä vaiheessa tunnistettu täydennystarpeita. Myös aloitusvaiheen viranomaisneuvottelussa aiemmin laadittuja luontoselvityksiä on pidetty riittävinä.

Maiseman osalta arvioidaan vaikutukset MRL:n mukaisesti ja ne kirjataan osaksi kaavaselostusta.

12.8.2021

Suomen Golfliitto ry on lisätty kaavan osallisiin. Suomen golfliitto ry:ltä on viranomaisneuvottelun muistion mukaisesti saatu näkemyksiä kaavan turvallisuutta koskien. Asiantuntijanäkemykset toimivat kaavan suunnittelun taustamateriaalina, eikä niitä erikseen mainita tai referoida osallistumis- ja arviointisuunnitelmassa.

Kaavan vaikutukset arvioidaan MRL:n vaatimukset täyttäen ja kaavan laadinnan yhteydessä laaditaan riittävät selvitykset.

1.15 Kohta 15

Peruveden ranta-asemakaavan laadinta on käynnistetty uudestaan ja suunnittelu aloitetaan alusta.

1.16 Kohta 16

Ranta-asemakaavan vuorovaikutuksessa noudatetaan MRL:a ja kaava laaditaan lain edellytykset huomioiden laadukkaasti.

1.17 Kohta 17

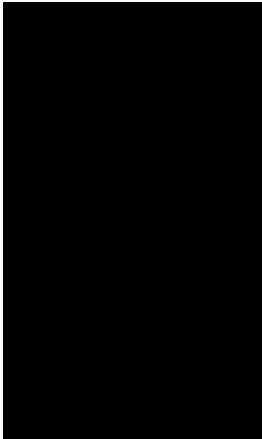
Kirjataan tiedoksi. Esiin tuodut asiat eivät koske käynnissä olevaa ranta-asemakaavaa. Asiasta voi tarvittavilta osin olla yhteydessä Mäntyharjun kuntaan.

1.18 Kohta 18

Mielipiteeseen on laadittu tämä vastine.

1.19 Kohta 19

Mielipide osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta ja vastine mielipiteeseen liitetään osaksi kaavaluonnosmateriaalia.

Mäntyharjun kunta

PL 76 (Asematie 3)

52701 Mäntyharju

Kirjallinen mieliipide, Vola Golf (Orasmaa Oy, aputoiminimi Vola-Golf) Peruveden ranta-asemakaava OAS, FCG P42201/23.3.2021, Mäntyharjun kunnan teknisen lautakunnan päätös § 35/14.4.2021

Mäntyharjun kunta on määritellyt asemiani kaavamuutosalueen osallisena päätöksessä Kh § 199/2017.

Mäntyharjun teknisen lautakunnan pöytäkirja 4/2021/14.4.2021 on sähköisesti hyväksytty Mäntyharjun asianhallintajärjestelmässä ja julkaistu valmiina pöytäkirjana kunnan internetsivuilla. Pöytäkirja on nähtävillä kunnantalolla 16.4.2021 sekä julkaistaan yleisessä tietoverkossa. Näin ollen pöytäkirjaa ja sen liitemateriaaleja ei voida jälkikäteisesti muuttaa ilman teknisen lautakunnan uutta käsittelyä.

Lausun mieliipiteeni Mäntyharjun kunnalle OAS -vaiheen seuraavista seikoista:

1. Päätökseen TekLa § 35 pöytäkirjan selostuksen mukaan maanomistajien perustelut kaavamuutoksen käynnistämiseksi ovat väärät. KHO ei ole kumonnut Peruveden ranta-asemakaavaa. Peruveden ranta-asemakaava kumoutui HAO:n päätöksellä 24.1.2019, nro 19/0010/3, diaarinumero 02086/17/4104. Kaava-alueen maanomistajien tulee täsmentää itselleen ja kunnalle perustelut kaavan käynnistämiseksi.
2. OAS:n ja viranomaisneuvottelun mukaisesti kaavasta on jäänyt pois korttelin 106 omistaja. Peruveden kaavassa asiat eivät ole menneet normaalien kaavoituskäytäntöjen tavoin. Kaavan osallisten kustannukset ovat nousseet golfkenttäalueen naapuritilan eli kaavan ulkopuolisen tilan noin 1600 m² kokoisen alueen pakonomaisen kaavoituksen takia. HAO:n käsittely vuonna 2017 oli välttämätön laillisen tilanteen palauttamiseksi, sillä kunta ja kaavoittaja kieltäytyivät kaavakartan korjaamisesta useista muistutuksista huolimatta.

Kaavoitus oli toteutettu niin heikkotasoisesti, että HAO totesi kaavan laittomaksi kaavan puutteellisten turvallisuustekijöiden vuoksi. Kaavan tilaaja ja kunta nostivat aiheettomat kanteet KHO:ssa aiheuttaen turhaan lisäkustannuksia osallisille. Monet osallisista eivät sinisilmäisesti ymmärtäneet millaiseen kaavaan ja yhteistyöhön he olivat tietämättään ja hyväuskoisina sitoutuneet.

On todella harmi, että korttelin 106 omistajalle ei annettu todellisia mahdollisuuksia osallistua normaaliin kaavoitustoimintaan. Perueden alueen ihmiset ja yritykset ovat pitkään kuvitelleet, että alueen kehittämistä tehtäisiin normaalein toimenpitein. Kuten osallistujat ovat itsekin saattaneet havaita, aiheuttaa Mäntyharjun kaavoituksessa jatkuvasti epäselviä tilanteita ainoastaan harvat tahot. Uskon, että tämän tulee huomaamaan Perueden kaavaan jääneet muutkin osapuolet.

Tästä syystä kannustaisin korttelin 106 omistajaa viemään omaa asiaansa eteenpäin omana kaavahankeena, sillä silloin hankkeella on todellisia mahdollisuuksia pysytellä erossa jatkuvista epäselvyyksistä, epämääräisistä tavoitteista ja tästä johtuvasta heikkolaatuisesta kaavoitustyöstä, joka on varjostanut Perueden alueen kaavoitusta jo peräti 9 vuoden ajan.

Perueden RAK:n heikkolaatuisuus on pääasiassa johtunut kaavan epämääräisistä tavoitteista kaavoittaa naapurin 1600 neliön tilus luvatta matkailun kehittämisen varjolla, sekä pyrkimyksestä välttää monet kaavoitukseen liittyvät tärkeät selvitykset. Tässä on traaginen lopputulos, täysin sivullinen ja kaavan virheistä viaton maanomistaja on joutunut kärsijäksi.

3. Peruvesi-Vihantasalmi matkailun kehittämishankkeessa alueelle on laadittu Master Plan suunnitelma, jonka puitteissa selvitettiin hankealueen maankäytölliset mahdollisuudet kehittyä yhdeksi Etelä-Savon maakunnan matkailukeskittymäksi.

KHO on käsitellyt kaava-alueen maanomistajan ja kunnan käynnistämät oikeudenkäynnit asioina KHO 0790/1/19 ja KHO 0861/1/19. KHO:n Perueden kaavaa koskeva päätös 4173/2020/2.11.2020 julkaistiin *muuna päätöksenä* eli KHO:n kielteinen päätös em. asioiden käsittelyssä katsottiin niin merkittäväksi, että KHO päätti sen julkaista (<https://www.kho.fi/fi/index/paatokset/muitapaatoksia/1603958221452.html>).

Mäntyharjun kunta, kaavan laatija ja kaavan tilaaja voivat tahoillaan pohtia mistä kaikista seikoista KHO:n päätös ja päätöksen julkaisun tarve johtui.

Kyseisiin oikeudenkäynteihin liittyvä materiaali on vapaasti luettavissa HAO:n ja KHO:n arkistossa ja näin tulee tapahtumaan juridiikan tutkijoiden ja opiskelijoiden keskuudessa. Peruvesi-Vihantasalmi matkailun kehittämishankkeella on siis ollut merkittävä vaikutus oikeuslaitoksen päätösten ja juridiikan kehitykseen, vaikka tätä vaikutusta ei ole hankkeessa tavoiteltukaan.

Peruvesi-Vihantasalmi matkailun kehittämishanke tulee kehittymään kansallisesti merkittävänä aiheena kaavoitukseen liittyvän juridiikan vuoksi, mahdollisesti ei kovinkaan merkittävästi matkailullisten asioiden takia. Kaavan tilaajan ja Mäntyharjun kunnan riidanhalu on mahdollistanut asian laajan käsittelyn oikeusasteissa, sillä yksiselitteisesti laiton Perueden RAK, Kv 69§/2017 olisi voitu korjata lailliseksi vuonna 2014 kunnan hallinnollisessa menettelyssä ilman oikeuden käsittelyä. Hallinnollinen kaavan korjaus olisi voitu tehdä kahden asiaan liittyvän kaavamuistutuksen jälkeen.

Negatiiviseen lopputulokseen vaikutti kunnan ja sen liikekumppanin strategiset valinnat sekä Perueden hankkeen kokonaisvaltainen ja avoin yhteistyö. KHO:n oikeudenkäynnit johtuivat ainoastaan Mäntyharjun kunnan ja Oramaa Oy:n riidanhalusta ja olivat näiden tahojen aloittamia sekä turhiksi osoittautuneita oikeudenkäyntejä.

4. Nykyisten voimassa olevien lakien mukaan, mm. MRL 132/1999; Laki maankäyttö- ja rakennuslain muuttamisesta 682/2014 jne. huomioon ottaen kyseessä ei nyt ole pienimuotoisesta kaavan täydennystarpeesta. Kaavan muutokset tulevat aiheuttamaan merkittäviä muutoksia ja siten kaavan asettaminen näytteille kaavaluonnoksena on oikea tapa edetä tässä kaavassa.

Viranomaisneuvottelu on pidetty liian suppeassa kokoonpanossa kutsumatta mukaan kaikkia niitä viranomaistahoja ja osallisia, jotka liittyvät oleellisesti kaavoitukseen. Viranomaisneuvottelussa 19.1.2021 keskityttiin pääosin käsittelemään asiaa Itä-Suomen hallinto-oikeuden päätökseen 19/0010/3 perustuen, kun oikea tapa olisi ollut ottaa huomioon kaikki kaavoitukseen liittyvät voimassa olevat lait ja asetukset sekä niiden oikea soveltamistapa. Peruveden RAK on kaavana täysin uusi aloitusvaihetta myöten, eli kaavoituksessa tulee käyttää normaalia uuden kaavan muodostamistapaa.

MRL on kokenut monia muutoksia kevään 2014 jälkeen, jolloin Peruveden RAK edellisen kerran hyväksyttiin teknisessä lautakunnassa. Peruveden RAK ottaa vuonna 2021 kokonaan uuden alun ja kaavaan sovelletaan voimassa olevia lakeja täysimääräisesti. Viranomaisneuvottelua 19.1.2021 on tältä osin mahdollisesti ohjattu väärin perustein harhaan asian oikeasta käsittelytavasta ja laajasta neuvottelutarpeesta eri viranomaisten ja hallintoelimiä kanssa. Viranomaisneuvottelun tarve koskee tältä osin myös ympäristön ja rakentamisen valvontaan liittyviä hallintoelimiä, kuten Mikkelin seudun ympäristöpalveluita (Mikkelin seudun ympäristölautakunta), Mäntyharjun kunnan rakennusvalvontaa (Mäntyharjun kunnan rakennuslautakunta) ja Tukes:a, joka mainittu OAS:n mukaisena viranomaisena. Näitä edellä mainittuja viranomaisia ja hallintoelimiä ei ole viranomaisneuvottelun muistion mukaan kutsuttu viranomaisneuvotteluun 19.1.2021.

Mikkelin seudun ympäristöpalvelut/Mäntyharjun kunta oli valvovana hallintoelimenä Kuluttajaturvallisuuslain soveltamisessa aikavälillä 22.7.2011 - 16.12.2015, eli näin ollen tämä osallinen tulee rinnastaa täysivertaisesti OAS:ssä mainittuun Tukes:iin kaavan osallisena golfkentän turvallisuudesta vastaavana. Viranomaisneuvottelussa 19.1.2021 mainittu Suomen Golfliitto ry kansallisena lajiliittona pystyy ja on jo tuottanut asiantuntijalausunnon/-lausuntoja Peruveden golfkentän kaavasta (Mäntyharjun kunta, dnro 2017-614, saapunut 18.03.2019, käsitelty Kh § 69/15.4.2019 liiteasiakirja). Käsitelyään kyseistä lausuntoa kunnanhallituksessa, on Mäntyharjun kunta tullut tietoiseksi kyseisestä Suomen Golfliitto ry:n Vola-Golf:a koskevasta lausunnosta. Tämän seikan vuoksi Suomen Golfliitto ry on vähintään mainittava OAS:ssa kaavan osallisena, OAS:n mukaisena kaavatyön selvitysten antajana sekä jo olemassa olevat selvitykset on julkaistava kaavan selvityksenä, vaikka Suomen Golfliitto ry:tä ei viranomaisneuvotteluun kutsuttaisikaan.

Tukes:n ja Suomen Golfliitto ry:n olemassa olevat lausunnot on mainittu viranomaisneuvottelun 19.1.2021 muistiossa seuraavasti:

"Itä-Suomen hallinto-oikeuden päätöksen jälkeen kaavan turvallisuutta koskeviin asioihin on saatu TUKES:n ja Suomen Golfliiton näkemyksiä, joita voidaan nostaa esille arvioinnissa."

Olemassa olevaa Tukes:n ja Suomen Golfliitto ry:n näkemystä kaavan laatija ei voi salata kaavamateriaalin arvioinnilta, sillä tällainen tärkeä materiaali tarjoaa nimenomaan tietoa kyseisestä kaavahankkeesta ja voi riittävällä tavalla osoittaa, että asemakaavalla voidaan luoda edellytykset turvalliselle elinympäristölle. Kyseiset asiantuntijalausunnot tulee siten voida arvioida riittävän aikaisessa vaiheessa arviointiprosessia, eikä kaavoittajan ehdollinen esitystapa, eli "*näkemys voidaan nostaa esille*" ole kaavan arvioinnissa riittävän avointa vuorovaikutusta.

Vuorovaikutteisessa suunnittelussa oleellista on se, että osallisilla voi olla tärkeää asiaan vaikuttavaa tietoa, jota ilman voidaan sanoa, ettei riittäviä selvityksiä ole tehty.

Kyseiset Tukes:n 8.1.2021 antama ja Suomen Golfliitto ry:n antamat lausunnot tulee esittää kaavamateriaalissa, ja vaadin näiden molempien tahojen lausuntojen esittämisen tehtäväksi tässä kaavaprosessissa. Vaadin kaavoittavan viranomaisen eli kunnan pyytämään lausunnon kaikilta niiltä asianosaisilta, joilla voi olla tietoa tähän kaavoitukseen.

Koska Mäntyharjun kunta tuli tietoiseksi Suomen Golfliitto ry:n lausunnosta käsittelyn Kh § 69/15.4.2019 yhteydessä ja Tukes:n asiantuntijalausunnosta viranomaisneuvottelussa 19.1.2021, olisi Mäntyharjun kunnan pitänyt vaatia nämä asiakirjat OAS:n selvitysaineistoksi. Liitteet ja selvitykset olisi pitänyt olla mainittuna OAS:ssa.

Mäntyharjun kunnan olisi pitänyt tuoda viranomaisneuvottelussa 19.1.2021 esiin se seikka, että kunta oli saanut KHO:lta lausuntopyynnön 18.03.2019, joten kunnan tietoon oli tullut muun viranomaiskanavan kautta merkittävää lisätietoa kaavoitettavan golfkentän turvallisuudesta jo noin kaksi vuotta sitten.

Mäntyharjun kunnan olisi pitänyt antaa osallisille nähtäväksi Suomen Golfliitto ry:n lausunto 22.2.2019, joka esiintyy materiaalissa Mäntyharjun kunta, dnro 2017-614, saapunut 18.03.2019, käsitelty Kh § 69/15.4.2019 liiteasiakirja, lausuntopyyntö KHO:lle. Kyseinen turvallisuuslausunto oli julkinen ja se oli julkaistu Mäntyharjun kunnanhallituksen asiaa koskevassa pöytäkirjassa Kh § 69/15.4.2019. Mäntyharjun kunnan olisi pitänyt ymmärtää, että kyseisiä asiakirjoja ei voi kaavatyöskentelyn yhteydessä salata yhteistyössä ja yhteistuumin kaavoittajan kanssa.

Mäntyharjun kunta on mahdollisesti rikkonut MRL:n mukaisia vaatimuksia OAS:n laadusta salaamalla osallisilta merkittävää tietoa kaava-alueen turvallisuudesta ja hyväksyessään puutteellisen OAS:n käsiteltäväksi teknisessä lautakunnassa 14.4.2021.

Vaikuttaa siltä, että kaavoittaja ei ole asiantuntijana ja siten ammattitaitoisena alansa osaajana tuonut Mäntyharjun kunnalle ja muille asianosaisille riittävän täsmällistä tietoa kaavoituksen laatuvaatimuksista. Kaavoittajan tulisi olla niin ammattitaitoinen, että kaavoituksen tässä vaiheessa osalliset tulisi voida tunnistaa siten, että näiltä olisi voitu pyytää lausunto. Kaavoittajalla oli tiedossa Tukes:n ja Suomen Golfliitto ry:n lausunnot, mutta hän ehdollisti niiden käytön kaavan arvioinnissa ja halusi tuoda ne esiin mahdollisesti kaavan myöhemmissä vaiheissa ja silloinkin mahdollisesti ainoastaan siinä tapauksessa, että ko. lausunnoilla voitaisiin ajaa jonkin tietyn tahon etuja. Kaavan osallisen silmissä kyseessä on tarkoituksellinen kaavamateriaalin salaaminen ja siten kaavoittajan epäeettinen toiminta.

Mikkelin kaupungin ympäristölautakunta on myös tärkeä kaavan osallinen, sillä Mikkelin kaupungin ympäristölautakunta ja kaupungin ympäristöpalveluiden johtaja on pöytäkirjan otteella 225/610/2014, 23.1.2014 muistuttanut Mäntyharjun kuntaa, että kunnan on syytä merkitä kaavakartta vastaamaan ylemmän kaavatason merkintöjä RM-2 alueiden osalta. Samassa ympäristölautakunnan muistutuksessa mainitaan myös, että kunnan on syytä merkitä kaavakarttaan hulevesien käsittelyyn sopivat alueet. Ainostaan sanallinen maininta kaavamääräyksissä ei ole riittävä onnistuneen ratkaisun toteuttamiseksi. Kaavamuistutuksen jälkeen MRL:n hulevesimääräykset ovat tiukentuneet MRL 13. luvun lisäyksillä, eli em. ympäristölautakunnan muistutuksella on painoarvoa vielä tänäkin päivänä ja se on validi. Mäntyharjun kunnan on vaadittava OAS:aan kaavan asiantuntijalausujaksi myös Mikkelin kaupungin ympäristölautakunta, sekä ottaa ko. 23.1.2014 kirjattu muistutus uudelleen arvioitavaksi muuttuneen MRL:n ja aiemmin esiintyneiden kaavatasojen eroavaisuuksien takia.

OAS:n selvityksistä puuttuu asukas- ja toimijakysely kehitystavoitteineen, jonka avulla voidaan kerätä lähtötietojen ohella osallisten näkemyksiä alueen kehittämistavoitteista. Kaavoittaja on tuonut esiin Tukes:n käsittelemän lausunnon, jossa keskeisenä asiana on golfpallojen lentäminen kaava-alueen ulkopuolisen naapurin tontille. On siis tunnistettu ongelma, mutta käytännössä kaavoittaja ei ole ryhtynyt kaikkiin niihin toimenpiteisiin ongelman kartoittamiseksi, josta olisi saatu golfkenttähankkeen tuottamille ongelmille lähtötaso ja vaihtoehtoiset ratkaisumallit ongelmien ratkaisulle. Kaavoittajalla on näin ollen ollut käytössään merkittävää kansalaisten kokemustietoa, joiden näkökulmat edellyttäisi uusia arvioita ko. kokemustiedon mahdollisista vaikutuksista kaavaratkaisuihin. Mikäli ollaan tarkkoja, näitä kokemustietoja olisi ollut tarjolla jo kaavan edellisessä hyväksymisvaiheessa vuonna 2014. Lähtökohtaisesti kaavoittaja on ohittanut olemassa olevan tiedon, jota kaavaprosessissa on tarjottu jo usean vuoden ajan.

Toimijakartoituksella olisi saatu merkittävästi lisätietoa jo Peruvesi-Vihantasalmi matkailun kehittämishankeesta, mutta myös tuolloin kysely on jätetty tekemättä. Näin ollen kaavoittaja ei ole riittävässä määrin kartoittanut alueen muiden toimijoiden, asukkaiden ja kesäasukkaiden tarpeita tai näkökantoja ennen kaavoitushankkeen aloittamista. Yleinen tapa on, että suunnitelmien yhteydessä tehdään kysely, esim. Tervolan Westside toteutettavuus selvitys ja masterplan-hankkeessa tehtiin elokuussa 2020 asukaskysely, jolla kartoitettiin tervolalaisten ja lähialueen asukkaiden kiinnostusta alueella asumiseen, alueen vetovoimatekijöihin sekä teemoihin.

Tässä kaavoituksessa ei ole myöskään järjestetty sen kaltaista osallistujakokousta, jossa kaavahanketta ja sen tavoitteita olisi esitelty osallisille. Osallisilla tulisi olla näin mahdollisuus tutustua kaavoitukseen, sen tavoitteisiin ja heillä tulisi olla mahdollisuus antaa palautetta kaavoittajalle myös tätä kanavaa apuna käyttäen.

Kaavoitus nykyisessä muodossa perustuu kaavan tilaajan ja Mäntyharjun kunnan (kentän rahoittajana) intresseihin, eikä hakkeessa ole otettu selvää alueen muista vaihtoehtoisista kehitysmallista ja vaikutuksista naapuritiloihin. Kun otetaan huomioon Peruvesi-Vihantasalmi matkailun kehityshankkeen todellinen tarkoitusperä, voidaan huomata, että asukas- ja toimijakyselystä olisi ollut hankkeen tarkoitusperille vain todellista haittaa. Asukkaat ja osalliset olisivat saaneet alueen suunnitteluun liittyvää tietoa liian aikaisessa vaiheessa ennen matkailuhankkeen päättymistä, ja tämä olisi mahdollisesti ollut epäedullista kaavan tilaajalle. Matkailuhankeryhmän vetäjä toimi kaavan tilaajayrityksen toimitusjohtaja. Tämän eturistiriidan olemassaolo ei kuitenkaan objektiivisesti katsottuna olisi pitänyt olla este kyselyn järjestämiselle.

Vaadin OAS:aan lisättäväksi asukas- ja toimijakyselyn sekä kaavan tiedotus-, keskustelu- ja työpajatilaisuuden järjestämistä ennen kaavaluonnoksen julkaisemista. Peruvesi-Vihantasalmi matkailun markkinointihankkeen aikaisten toimintatapojen aiheuttamat negatiiviset lopputulokset edellisessä kaavaprosessissa eivät saa olla estävänä tekijänä todelliselle vuorovaikutukselle kaavoittajan ja osallisten kesken.

Kaavaan liittyvän tilan 507-425-8-58 omistajaa ei ole viranomaisneuvottelun 19.1.2021 osallistujien luettelossa. Koska kyseisiä tahoja (maanomistaja, puuttuvat viranomaiset ja hallintoelimet, jne) ei ole mainittu osallistujaluettelossa, eikä näitä ole kirjattu poissaolijoiksi, jää ainoaksi vartenotettavaksi vaihtoehdoksi se, että näitä tahoja ei ole kutsuttu viranomaisneuvottelun kokoukseen.

Viranomaisneuvottelu 19.1.2021 on mahdollisesti tältä osin pidetty vastoin MRA 11§ /10.9.1999/895 ja Valtioneuvoston asetus 119/2016/ §11 mukaisia edellytyksiä, ts. rikkoen em. asetusta.

Myöskin kaikki kaavaehdotuksen lausunnot eli Tukes:n ja Suomen Golfliitto ry:n lausunnot olisi tullut esittää kaavan osallisille viranomaisneuvottelussa 19.1.2021. OAS:ssa mainittu osallinen Tukes olisi pitänyt kutsua neuvotteluun OAS:n mukaisena osallisena eli OAS:ssa kirjatussa viranomaisen roolissa.

Mäntyharjun kunnan tulee tarkastaa kokouksen laillisuus muilta viranomaisilta sekä asianosaisilta ja mikäli em. asetusta on tältä osin rikottu, tulee viranomaisneuvottelu järjestää uudestaan oikealla ja riittävällä kokoonpanolla, sekä kunnan tulee käsitellä ja hyväksyä korjattu/täydennetty OAS uudelleen teknisen lautakunnan käsittelynä.

5. OAS 23.3.2021 kuva nro 4. *Ote Peruvesi-Vihantasalmi matkailun Master Plan suunnitelmasta 18.8.2011* kuvaa osittain omistamaani tilaa 507-425-12-120 siten, että tilaani on Master Plan FCG P14703/18.8.2011 piirroksessa kuvattu VU-golf alueeksi.

Kuvaus löytyy myös sanallisesti ko. Master Plan suunnitelmassa s. 43(49): "*Tulevaisuudessa Suittilahden ja Honkaniementien väliselle alueelle on suunnitteilla täysimittaisen golfkentän rakentaminen.*". Suunnitelman aikaiset tilan 507-425-12-120 omistajat vuonna 2011 eivät ole osallistuneet kyseiseen matkailun Master Plan suunnitelmaan, eikä heitä ole kutsuttu mukaan tähän heidän tilaansa koskevaan suunnittelemiseen.

Mäntyharjun kunta on kirjannut asiaa koskevan maanomistajan lausunnon eli 24.3.2012 päivätyn asiakirjan, joka on taltioitu Mäntyharjun kunnassa 28.3.2012 diaarilla 154/33.332/2012.

Mäntyharjun kunnan kaavoituksen ja rakennusvalvonnan johtavat viranhaltijat osallistuivat kyseisen Master Plan FCG P14703/18.8.2011 laatimiseen. Samaiset viranhaltijat lausuiivat asiakirjassa TekLa § 21/21.05.2013, että kunnalla ei ole vuonna 2002 valmistuneen rantaosayleiskaavan ja vuonna 2006 valmistuneen ulkoilureitistösuunnitelmien lisäksi muita suunnitelmia alueen tilojen suhteen, mukaan luettuna tilan 507-425-12-120 suhteen. Tämä lausunto on suuressa ristiriidassa vajaa kaksi vuotta ko. lausuntoa aiemmin valmistuneen Peruvesi-Vihantasalmi matkailun kehityshankkeen Master Planin kanssa. Asiakirjassa TekLa § 21/21.05.2013 Mäntyharjun kunta julkisella päätöksellä muuntaa totuutta alueen maanomistajille.

Mäntyharjun Seudun Elinkeinojen Kehitys Oy (Mäsek Oy) on vuoden 2011 osavuositarkastuksessa (Kv 16.11.2011, liite nro 6. Myös teknisen lautakunnan kokous 25.2.2014, liite nro 25., s.31/70) maininnut, että alueelle on suunnitteilla 18-reikäinen golfkenttä. Kunnalla ei ollut alueelle osoittaa omaa maata tätä käyttöä varten.

Kaava-alueen ulkopuolisiin yksityisten henkilöiden omistamiin tiloihin on kohdistunut mittavia spekulatioita Mäntyharjun kunnan puolelta, eikä näistä suunnitelmista ole kerrottu kaikille niille maanomistajille, joiden tiloille toimintoja on salassa suunniteltu.

Kyseessä on Mäntyharjun kunnan puolelta omaisuudensuojaan kuuluvan velvollisuuden rikkomus, eli vaatimusta kunnioittaa toisen omaisuutta ei ole noudatettu.

Perustuslain 15§ omaisuudensuojaa koskevan laintulkinnan mukaan jokaisella maanomistajalla on oikeus olla mukana omistamiensa alueiden käyttöön liittyvissä suunnitelmissa. Näin ollen kenenkään maille ei saa esimerkiksi suunnitella mitään maanomistajan siitä tietämättä. OAS /23.3.2021 kuva nro 4. ja Master Plan FCG P14703/18.8.2011 asiakirja osoittaa, että Mäntyharjun kunta on rikkonut tätä lain vaatimusta rikkomuksella.

Mäntyharjun kunnanhallituksen päätöksessä Kh 199§/2017/6.11.2017 kunta totesi, että kaavan ulkopuolisilla alueilla ei ole muita odotusarvoja kuin maa- ja metsätalouden harjoittaminen. Kunta mainitsi tämän saman väitteen kahteen kertaan ko. lausunnossaan.

Kun otetaan huomioon Mäntyharjun kunnan osuus Master Plan FCG P14703/18.8.2011 asiakirjan laadinnassa, tämä Kh:n päätös 199§/2017 on totuuden muuntamista. Tällä kertaa Mäntyharjun kunta muunsi totuutta Itä-Suomen hallinto-oikeudelle asiassa 24.1.2019 nro 19/0010/3, diaarinumero 02086/17/4104.

Mäntyharjun kunnan tarkoitus on ollut Mäntyharjun kunnanhallituksen päätöksellä Kh 199§/2017 useista kaavan aiheista totuutta muuntamalla nujertaa yksittäiset maanomistajat ja estää oikeuden toteutuminen.

HAO totesi Peruveden RAK:aa koskevan Kv 69§/2017 päätöksen yksiselitteisesti laittomaksi ja KHO eväsi Mäntyharjun kunnan valitusluvan.

Mäntyharjun kunta on kiistatta ollut aputoiminimi Vola-Golf omistusaikana Peruveden kaavoituksen edunsaaja omistettuaan osan Mäntyharjun Suittimäki Oy:stä, sekä kunta on ollut samanaikaisesti oman yrityksensä ja kaavahankkensa valvova viranomainen. Nykyisin Mäntyharjun kunta toimii Peruveden kaavan edunsaajana myöntäessään rahoitusluottoja Orasmaa Oy:lle kunnan osittain omistaman Mäntyharjun Suittimäki Oy:n rahavaroista.

Osallistuminen kaavaan edunsaajana vuosina 2012-2014, ja nykyinen rooli golfkentän liiketaloudellisten edellytysten varmistajana, aiheuttaa tämä perustellun syyn epäillä Mäntyharjun kunnan objektiivisuutta ja puolueettomuutta valvovana viranomaisena Peruveden kaavoitukseen liittyvissä kysymyksissä.

Mäntyharjun kunta ei kyennyt tuottamaan normaalia laillista Peruveden ranta-asemakaavaa päätöksellä Kv 69§/2017, tämä päätös oli HAO:n päätöksellä 24.1.2019, nro 19/0010/3, diaarinumero 02086/17/4104 yksiselitteisesti laiton ja selkeästi kunnan liikekumppania Orasmaa Oy:tä suosiva.

Mäntyharjun kunnan toimintaan tasavertaisuutta, puolueettomuutta ja laillisuutta edistävänä valtionhallinnon osana ei voi perustellusti luottaa.

6. Peruvesi-Vihantasalmi matkailun kehittämishankkeen Master Plan FCG P14703/18.8.2011 materiaalia osaselvityksineen ei nykyisin ole enää saatavissa avoimista lähteistä.

Oikeudenkäynneissä HAO 02086/17/4104, KHO 0861/1/19 ja KHO 0790/1/19 on kertynyt huomattava määrä materiaalia koskien nimenomaan alueen matkailun kehittämistä. Hankkeen omat internetsivut on poistettu kesken hankkeen vaikutusaikaa, eli jo vuonna 2013. Tästä syystä näen, että on selkeästi tarve avata tälle yleishyödylliselle ja yhteiskunnan 90%:sti rahoittamalle hankkeelle omat hankkeesta ja sen taustoista kertovat internetsivut, sekä tuottaa prosessissa kertynyttä materiaali nähtäväksi avoimiin lähteisiin esimerkiksi suomen, englannin ja venäjän kielillä. Tähän internetsivujen perustamistehtävään käy hyvin myös joku valveutunut kansalainen, jolla ko. materiaali on kokonaisuudessaan tallessa.

Kyseessä on kansallisella ja ehkä jopa kansainväliselläkin mittapuulla merkittävä hanke, onhan hanketta ollut rahoittamassa niinkin merkittävä vaikuttaja kuin Euroopan Unioni. KHO:n päätöksen 4173/2020 julkaisu *muuna päätöksenä* osoittaa tätä Peruveden kehittämishankkeen tärkeyttä, asemaa ja merkittävyyttä. Hankkeen vaikutusaika ulottuu pitkälle 2020-luvulle.

7. OAS:ssä mainittu alueen luonto- ja maisemaselvitys 26.6.2012 on tehty myös tilan 507-425-12-120 alueella ilman ko. tilan maanomistajan lupaa. Ensimmäinen ja ainoa tilaa 507-425-12-120 koskeva kehittämissopimus tai -suostumus on tehty vasta syyskuussa 2012, eli reilu 2 kuukautta luontoselvityksen jälkeen. Luonto- ja maisemaselvityksen on tehnyt FCG Suunnittelu ja Tekniikka Oy.

Tila 507-425-12-120 on esitetty Peruveiden RAK:ssä, P17766/versio 28.5.2012 (TekLa 25.2.2014, liite 25) ja tuolloin sopimustilanne on ollut sama, eli tilan 507-425-12-120 liittäminen osaksi FCG:n suunnitteleman ranta-asemakaavan kaavamuutosalueeseen on tehty sopimuksettomassa tilassa ja pakonomaisesti maanomistajien tietämättä.

Tällä kaavakierroksella pyydän kaavoittajaa asettamaan luonto- ja maisemaselvityksen osallisten arvioitavaksi koko materiaalin osalta, sillä edellisellä kaavakierroksella materiaalia ei pyynnöistä huolimatta esitetty. Toivottavasti kaavoittaja ei vaaranna kaavan luotettavuuden arviointiprosessia salaamalla kaavan arviointiin liittyvää materiaalia.

8. Kaavoittajan tulisi ennen kaavan aloittamista harkita kaikki asiaan liittyvät osalliset sekä kaavaan liittyvät ajantasaiset selvitykset. Kaavamateriaalin tulisi olla ajantasaista, kattavaa ja kaavan osallisten luettelon perusteltu. Kaavan osallisten kirjaamisessa ja kaavatyön selvityksien koostamisessa luotamme kaavoittajan ammattitaitoon, ottaen huomioon kaavan laatijan asiantuntijuuden sekä hänen kaavoitukseen liittyvien lakien oikean tulkinnan.

Mikään ei olisi estänyt kaavoittajaa kutsumasta viranomaisneuvotteluun myös kaava-alueen ulkopuolisten naapuritilojen omistajia, sillä golfkentän vaikutusalue todistettavasti ulottuu myös naapuritiloihin. Kaavan laatija on tämän todennut selostuksellaan Tukes:n 8.1.2021 antamasta lausunnosta.

OAS:n mukaan kaavan osallinen on Tukes golfkentän turvallisuuden osalta. Kaavoittaja käsittelee laajasti Tukes:n 8.1.2021 päätöstä kaavaan liittyvänä materiaalina. Mäntyharjun kunta teki Vola-Golf:n golfkentän alueen kuluttajaturvallisuuslain 920/2011 mukaista valvontaa ajalla 22.7.2011 – 16.12.2015, jonka jälkeen valvontavastuu siirtyi Tukes:lle.

Mäntyharjun kunta oli kuluttajaturvallisuuslain mukaisena valvontaviranomaisena sekä palveluntarjoajana toimiessaan golf-liiketoiminnan harjoittajana ajanjaksolla 24.07.2009 – 26.02.2014 omistettuaan Vola-Golf aputoiminimen Mäntyharjun Suittimäki Oy:n kautta.

Mäntyharjun kunnan on toimitettava kaavoittajalle ja kaavan osallisten käyttöön OAS:ssä mainittua Tukes:n lausuntoa vastaava turvallisuuslausunto Vola-Golf:n toiminnasta aina kentän rakentamisesta alkaen.

Kaavoittaja tuo esiin Kuluttajaturvallisuuslakia tällä hetkellä valvovan viranomaisen Tukes:n, mutta unohtaa OAS:ssa Mäntyharjun kunnan roolin täysivertaisena asiantuntijalausujana verrattuna Tukes:iin. Vola-Golf:n Driving range on ollut nykyisellä paikallaan avajaispäivästä 11.6.2011 alkaen, eli Mäntyharjun kunnan turvallisuutta koskeva lausunto tulee olemaan validi Vola-Golf:n varhaisemmasta toiminnasta, sekä lisäksi kattamaan kentän rakentamisen ja käyttöönoton ajanjakson. Tukes:lla tällaista merkittävää tietoa ei ole samalla tavalla kuin Mäntyharjun kunnalla, joka on siis ollut Vola-Golf:n golfkentän rakentaja/rakennuttaja.

Koska kaavoittaja on ottanut Tukes:n ja tähän liittyvän lainsäädännön esiin OAS:ssä, sekä seikkaperäisesti selvittänyt asiaa Oramaa Oy:n/Vola-Golf:n kanssa, on ko. palveluntarjoaja tullut tietoiseksi kuluttajaturvallisuuslain säädöksistä ja merkityksestä kaavoituksen yhteydessä. Kuluttajaturvallisuuslaki olisi pitänyt huomioida toiminnassa jo 22.7.2011 alkaen eli reilu kuukausi Vola Golf:n golfkenttötoiminnan aloittamisesta.

Kaavoittaja ei ole aimmassa kaavaprosessissa huomionnut Tukes:n ja Mäntyharjun kunnan roolia kaavan osallisena nimenomaan kaavan turvallisuutta koskevana viranomaisena Kuluttajaturvallisuuslakiin perustuen. Asia on saatu OAS /23.3.2021 asiakirjassa korjattua ja nostettua esiin.

Kaavoittaja otti Tukes:n roolin esiin viranomaisneuvottelussa 19.1.2021, täten myös Mäntyharjun kunta tuli tietoiseksi omasta roolistaan vuosina 2011-2015 kyseisen toiminnan valvojanana ja liiketoiminnan harjoittajana aikavälillä 24.07.2009 – 26.02.2014 nimenomaan kaava-alueen turvallisuutta koskevana osallisena.

Mäntyharjun kunnan tuottama golfkenttää koskeva lausunto täydentää oleellisesti Tukes:n lausuntoa, ja mitä todennäköisemmin auttaa kaavoitusta saamaan paremman ja täydellisemmän kuvan olosuhteista ennen kentän rakentamista ja ajanjaksosta 11.6.2011 eteenpäin, eli golfkentän käyttöönotosta nykyhetkeen.

Tällä tietämyksellä kaavamateriaali ei ole vielä täydellinen eli Mäntyharjun kunnan puuttuvat lausunnot täydentävät materiaalia oleellisesti.

9. OAS:n mukaan kaavoitukseen liittyvä julkinen aineisto kootaan tutustuttavaksi kaavoituksen eri vaiheissa nähtävilläolojen ajaksi. Toivomuksena on, että Mäntyharjun kunta ei tällä kertaa poista materiaalia kunnan internetsivuilta kesken kaavoitusprosessin ja palauttaa sekä eheyttää aiemman kaavavaiheen asiakirjat mm. aiemman kaavamuistutuksen liitteet sekä kaavoittajan vastineet takaisin (TekLa 25.2.2014, liite 25. ja liite 26.) kaavan liitteiksi, sekä liittää ne muiden muistuttajien lähettämien materiaalin tavoin kaavamateriaaliin. Asiakirjat tulisi olla luettavassa muodossa siten, että kirjaimista, numeroista ja muista merkinnöistä saa selvän.
10. OAS kohdan 8.2. vaihe 2:n sekä 8.3. vaiheen 3. kaavaehdotus ja siinä mainittu osayleiskaavaehdotus ja yleiskaava ei vastaa sitä kaavoitustapaa, joka on yleisesti käytössä kunnissa. Koska aluetta koskeva yleiskaava ja osayleiskaava ovat jo hyväksytyt vuosina 2002 ja 2017, ei niitä todennäköisesti tarvitse enää ehdottaa kaavana tässä ranta-asemakaavan kaavaprosessissa.

Peruveden RAK:n tapauksessa kyseessä on mm. voimassa olevien hulevesisäännösten (MRL luku 13a) toteuttamista kaavassa ja muiden kaavan edetessä ilmenevien muutostarpeiden vuoksi asemakaavan suurimuotoinen täydennystarve, on asemakaavan kaavaluonnoksen asettaminen nähtäville kokonaisuena ja eheänä kaavamateriaalina (ml. kirjalliset mielipiteet, mahdolliset kaavamuistutukset sekä niiden vastineet) välttämätöntä.

11. Päijänne-Leader ry, Veej jakaja ry sekä yrittäjät ovat rahoittaneet Matkailun Master Plan –selvityksen, joka on osa Peruvesi-Vihantasalmen alueen kehittämishanketta vuosille 2010-2015.

Kyseessä on ollut matkailun kehittäminen, jossa Euroopan Unionin Leader-tukirahoituksen osuus on ollut 90% ja tukirahojen määrä oli minimissään 142 952 euroa. Mäntyharjun kunnan omistama Mäntyharjun Seudun Elinkeinojen Kehitys Oy (Mäsek Oy) on tämän lisäksi osavuositarkastuksien mukaan sijoittanut mm. hankeryhmäläisten retkeilyyn kunnan eli veronmaksajien rahoja.

Hankkeen eri osaselvityksien perusteella FCG on ollut suurin hankkeen materiaalin tuottaja eli suurin osa EU:n tukivaroista on päätyneet hankesopimusten mukaisesti FCG:lle. Hankkeen vaikutusaika on ollut vuosina 2010-2015, mutta joidenkin lähteiden (FCG P14703, kohta 5.1.1.) mukaan hankkeen vaikutusaika on ollut pidempi ja ajoittunut vuosiin 2010-2020.

Nyt kun eletään vuotta 2021 voidaan syystä todeta, että hankkeen vaikutusta on saatu onnistuneesti venytettyä alkuperäisestä aikataulusta, eli hankeryhmän voidaan katsoa ainakin osittain onnistuneen tavoitteessaan.

Hankkeen internetsivut lakkautettiin jo vuonna 2013 eli kovin avoimesti hanketta ei ole julkisuuteen pääosin yhteiskunnan eli EU:n rahoittamana hankkeena tuotu, pois lukien matkailupalveluiden alueisiin ja niiden kehittämiseen liittyvien Etelä-Savon käräjäoikeuden maa- ja metsätalouden, hallinto-oikeuden ja korkeimman hallinto-oikeuden oikeudenkäyntejä ja niiden saamaa julkista huomiota eri medioissa. Tulee huomioida, että hankkeen

julkinen esittäminen avoimesti ja kaikille kiinnostuneille lopetettiin useita vuosia ennen hankkeen virallista arvioitua vaikutusaikaa.

Kuten aiemmin tässä mielipiteessä todettu, ansio hankkeeseen liittyvistä julkisista oikeudenkäynneistä kuuluu kaavan tilaajalle sekä Mäntyharjun kunnalle, ja julkisuutta on tullut pääosin muita kuin hankkeen omia tiedotuskanavia hyödyntäen.

12. OAS:n mukaan Golfkentän vaikutustenarviointia varten laaditaan päivitetty raportti. Tämä on positiivinen tieto, sillä asiakirja *Golfkentän vaikutukset (Vola Golf 8.11.2012)* käsittää alueen tilastani 507-425-12-120 ja on laadittu ilman ko. tilan omistajien lupaa. Asiakirjaa *Golfkentän vaikutukset (Vola Golf 8.11.2012)* ei tulisi mainita OAS:ssa kaavaan liittyvänä selvityksenä lainkaan, sillä se sisältää merkittävän määrän vanhentunutta ja väärää tietoa. Kaavan tulisi pohjautua ajantasaisiin selvityksiin.
13. OAS:n mukaan työn alustavana tavoiteaikatauluna on, että osallistumis- ja arviointisuunnitelma hyväksytään nähtäville asetettavaksi maaliskuussa 2021. Kaava asetetaan nähtäville ehdotuksena arviolta toukokuussa 2021 ja tavoitteena on hyväksyä kaava syksyllä 2021.

Tämä aikataulu on vanhentunut OAS:n nähtäville asettamisen aikataulusta ja on muutoin realistinen siinä tapauksessa, että Peruseden ranta-asemakaava saadaan laadittua laadukkaana, yhdeksän vuotta kestäneen suunnittelutyön tuloksena.

Viranomaistapaamisen 19.1.2021 muistioon on kirjattu monia erikoisia kaavatyöskentelyyn liittyviä tavoitteita, kuten esim. tavoite on pitää alueen suunnittelu ”sitoutumattomana” ja ”riittävän väljänä” eli mahdollisesti pyrkimyksenä on kiertää pienten karttamutosten avulla MRL:n turvallista elinympäristöä koskevat vaatimukset, sekä vaikutustenarvioinnissa pelkillä selostuksilla korvata kaikki välttämätön alueen turvallisuutta ja vaarattomuutta osoittavat ja näiden toteutuksen suunnitteluun liittyvät työt. Muistion mukaan golfkentän turvallisuutta osoitetaan ohjeellisina peliväylinä kaavakartassa käyttäen tähän pelisuuntaa osoittavia nuolia.

Edellä mainitut tavoitteet ja metodit vaarantavat Peruseden RAK:n laadukkaana lopputuloksen.

14. OAS:ssä ja kaavaselostuksessa on listattava ne selvitykset, joihin hankkeen mahdolliset vaikutukset tulevat perustumaan. Toistaiseksi kyseinen listaus OAS:ssä on varsin lyhyt, selvitykset osittain vanhentuneita ja selvitysten puute saattaa tuottaa ongelmia kaavan myöhemmissä vaiheissa. Golfkentän vaikutustenarviointi perustuu virheellisesti 18-reikäiseen kenttään, sen päivittäminen on luvattu jo vuoden 2014 kaavoittajan vastineessa Karjoniemen tiekunnalle. Luonto- ja maisemaselvitys vuodelta 2012 ei vastaa enää alueella tehtyjen metsänhoidollisten toimien jälkeen nykytilaa. Maisema ja alueen luonto on olleellisesti muuttunut vuodesta 2012.

Kaava-alueen erillisen lounaisen luo-2 kohteen (Kankaanmäen korpi) ympäristö on vuoden 2012 luonto- ja maisemaselvityksen jälkeen avohakattu ja ojitettu, täten alueen luontoarvojen säilyminen on merkittävästi vaarannettu. Vaadin Mäntyharjun kuntaa tutustumaan alueen luonnontilan muutoksiin yhteistyössä Suomen Luonnonsuojeluliiton ja/tai luonnosta vastaavien viranomaisten avulla ennen luonto ja –maisemaselvityksen 26.6.2012 hyväksymistä. Kunnan tulee selvittää onko luo-2 alueen ympäristön avohakkuu ja maanmuokkaus ojitamisella aiheuttanut Luonnonsuojelulain 20.12.1996/1096 pykälän 57a § mukaisen tarpeen ehkäistä tai korjata mahdollinen luontovahinko.

Mäntyharjun kunnan tulee myös selvittää Saarenpään tilan historiallinen maisemakuva seikkaperäisesti ja luotettavasti, sillä tämä aihe nousi esiin kaavoituksen aikaisemmissa vaiheissa. Selvitys Saarenpään tilan historiallisesta maisemakuvasta ja tämän väitteen perusteella golfkentän näkymien avaaminen Peruveuden järvimaisemiin ei voi perustua pelkkiin väitteisiin.

OAS:ssä ei mainita osallisina Suomen Golfliitto ry:tä, jonka ohjeistuksilla ja lausunnoilla saattaisi olla merkittävä positiivinen vaikutus kaavan turvallisuuspuutteisiin, jotka todettu HAO:ssa. Kaavoittaja kytkee Suomen Golfliitto ry:n Peruveuden RAK:n valmisteluun tuomalla viranomaisneuvottelussa esiin tämän yhdistyksen. Vaadin, että Suomen Golfliitto ry mainitaan yhtenä kaavan osallisena, ja koska viranomaisneuvottelussa 19.1.2021 todetun mukaisesti tämä yhdistys on jo antanut Peruveuden golfkenttää koskevan lausunnon, on kyseinen lausunto mainittava OAS:ssa kaavaan liittyvinä selvityksinä.

Kaavoituksen vaikutuksia ei pystytä nykyisellä OAS:n välittämällä tiedolla arvioimaan luotettavasti.

Laiminlyömällä riittävien selvityksien hankkimisen päätöksentekijä eli Mäntyharjun kunnan tekninen lautakunta, kunnanhallitus ja kunnanvaltuusto saattavat syyllistyä harkintavallan väärinkäyttöön, mikäli ne toistamiseen hyväksyvät Peruveuden puutteellisen RAK:n.

Ympäristöön tai kaava-materiaaliin liittyvistä selvityksistä on tunnistettavissa tässä vaiheessa täydennystarpeena uudistettu pohjakartta diaari nro MML/34/621/2011 tilalle, rakennustapaohjeet, hulevesisuunnitelma, vesihuollon yleissuunnitelma, golfkentän master plan, golfkentän ajantasainen vaikutustenarviointi ja uudistettu luonto- ja maisemaselvitys.

Tulevassa kaavaluonnoksessa voi mahdollisesti olla kaavakartamerkintöjen täydennystarpeet golfkentän väylien merkitsemisen, RM-2 kortteleiden rakennuspaikkojen ja kulkuyhteyksien merkitsemisen, pysyvien suojaviheralueiden sekä hulevesille tarkoitettujen alueiden merkitsemisen osalta.

Lain mukaan kaavan osallisilla ei ole enää oikeutta esittää alueelliselle ympäristökeskukselle neuvottelun käymistä suunnitelman riittävydestä. Ilmi tulneiden ja tässä mielipiteessä esille tuotujen puutteiden vuoksi kuitenkin esitän MRL 9§ mukaisen OAS:n täydennystarpeen Mäntyharjun kunnalle ja kaavoittajalle. Mäntyharjun kunnan sekä kaavoittajan tulee viipymättä ryhtyä toimenpiteisiin esiin nostettujen virheiden ja puutteiden korjaamiseksi.

15. Tosiasiallisesti golfkenttä aiheuttaa varaa ja rasitetta naapurituloille. HAO on todennut Peruveuden RAK:n kertaalleen laittomaksi kaavassa havaittujen puutteiden eli turvallisen elinympäristön takaamisen osalta. Vola-Golf:n nykyinen kenttä on rakennettu lähes kiinni naapurituloihin ja on pahimmillaan n. 18 metrin päässä naapurin rajasta, golfkentän palloja lentää naapuritalalle, Driving range lyöntialue on liian lyhyt, suoja-alue naapuritilaan liian kapea sekä päätyalue päättyy naapuritilan puolella olevaan yksityistiehen. Kaava-alueen lounaiselle tilukselle ei tosiasiallisesti ole mahdollista sovittaa golfin lyöntialuetta. Kaikki nämä alueen suunnittelussa tehdyt virheet on mainittu jo vuonna 2014 kaavamuuistutusten aikana.

MRL:n mukaisesti kaavoituksella pyritään mm. ympäristövaikutusten estämiseen tai rajoittamiseen. Ympäristövaikutusten estäminen tai rajoittaminen ei ole käytännössä toiminut alueen yleiskaavoittamisen jälkeenkään.

Mitään korjausta tilanteeseen ei ole tullut Vola-Golfin toiminta-aikana vuosina 2011-2021. Kaavoituksen vuorovaikutus ei ole toiminut siten kuin lainlaatijat ovat sen hallituksen esityksessä HE 101/1998 miettineet.

Kaavoittaja pääsee tulevan kaavaprosessin aikana ottamaan kantaa tehtyihin valintoihin ja ratkaisuihin liittyvät asiat joudutaan kaavoittajan puolelta myös perustelemaan aikaisempaa monipuolisemmin. Luulen, että aiempi kaavoittajan tyyli vastata asioihin vain muutamalla rivillä, ja silloinkin usein virheellisin perustein, ei tule edesauttamaan kaavan valmistumista ja laadukkaan kaavoituksen lopputulosta. Vaikka kaavan tilaaja ei toimintaansa paranna, voi kaavoittaja ja kunta ottaa normaalin asenteen ongelmien ratkaisemiseksi ilman uusia HAO:n ja KHO:n käsittelyjä.

16. Mäntyharjussa on tulossa erittäin mielenkiintoinen ja osapuolille haasteellinen kaavan hyväksymiskierros ja kaikki kaavan osalliset tulevat varmasti tekemään parhaansa laadukkaan lopputuloksen saamiseksi alueelle, käyttäen apuna ”*kokonaisvaltaista avointa yhteistyötä*” (FCG P14703, s.48/49), alueen matkailun kehitystä palvelemaan. Tällä kaavan hyväksymiskierroksella pääsemme käsittelemään kaavan tavoitteita ja niihin liittyviä tapahtumia yhteenvedolla, jossa uskoakseni tuodaan esiin monia vielä käsittelemättömiä hankkeeseen liittyviä seikkoja helpossa ja tiivistetyssä muodossa.

MRL:n perusteluissa korostetaan, että suunnitteluprosessin kehittämisessä avainasioita on toimijoiden vuorovaikutus, avoin keskustelu, yhteisen kielen ja tiedollisen pohjan hakeminen. Edellisessä Perueden kaavan käsittelyssä kaavoittaja epäonnistui toteuttaa lain hengen mukaista tavoitetta, erityisesti keskusteluyhteyden saamista jo hyvissä ajoin eli kaavan pohjatyön Peruvesi-Vihantasalmi matkailun kehittämishankkeen aikana. Uskon että kaavoittajan epäonnistumiseen vaikutti olennaisesti hankkeen epämääräiset kokonaistavoitteet, jotka ovat tulleet kirjatuksi KHO:n em. oikeudenkäyntien aineistoon.

Tällä kaavakierroksella asioita tulee käsitellä avoimesti ja epäselvät sekä korjausta vaativat asiat tulisi kaavoittajan ja kunnan puolelta pyrkiä selvittämään kaavoituksen hallinnollisessa vaiheessa riittävän täsmällisesti ja riittävän laajasti, jotta asioista voidaan saada tarkka ja täsmällinen kuva. Edellisellä kaavakierroksella tässä tavoitteessa epäonnistuttiin kaavoittajan puolelta ja lopputulos oli siinä määrin epätoivottava, että osa kaavan osallisista joutui harmillisesti luopumaan nykyisestä kaavahankkeesta.

Edellisessä MRL:n lakiuudistuksessa poistettiin kaavoituksen alistuneisuus valtion tekemiin laadullisiin tarkastuksiin. Vastuu kaavoituksen laadusta annettiin kaavoittajalle, kuntapäätäjille ja viime kädessä kansalaisille. Erityisesti kaavoittajan ja kuntapäätäjien vastuu on merkittävä, sillä heillä on eniten valtaa vaikuttaa kaavoituksen sisältöön.

Mielestäni Mäntyharjun kunnan Perueden kaavoituksessa on pyritty saavuttamaan joitain sellaisia niin poikkeuksellisia tavoitteita, joita lainlaatijat eivät pystyneet ennakoimaan luovuttaessaan kaavoituksen laadullisen tarkastukset kansalaisille.

Kaavan tilaajan, kaavoittajan ja Mäntyharjun kunnan saumaton yhteistyö kaava-alueen 100 hehtaarin tavoitteista on ollut niin merkittävä, että kansalaisille on jäänyt merkittävästi suppeammat vaikuttamismahdollisuudet niin resurssien kuin osaamisen suhteen.

Kunnioitan maa- ja metsätalouden, hallinto-oikeuden ja korkeimman hallinto-oikeuden Perueden alueen kaavoitukseen ja maa-asioihin liittyviä päätöksiä, sillä oikeudet ovat pystyneet näkemään Perueden alueen pöyristyttävät tavoitteet, sekä ovat pystyneet tuomaan oikeutta asianosaisille.

Luotan siihen, että oma osuuteni lainlaatijoiden määrittelemänä kaavoituksen laadullisena valvojan on ollut juuri sitä mitä lain hengessä on tavoiteltukin: oikeusprosessit ovat oikaisseet Perueden kaavoituksen laittomuudet.

Lainlaatijat eivät kuitenkaan havainneet lainvalmistelussa sitä epäsuhtaa, jossa kaavoittaja yrittää väkisin saada laadutonta kaavaa läpi ja kunta haluaa edesauttaa tätä prosessia ilman pienintäkään kriittisyyttä lakien noudattamista kohtaan, jopa itse hallinto-oikeudelle totuutta muuntaen. Tässä tapauksessa kaavoittajan laaduttoman kaavavalmistelun ja kunnissa tekemättömän kaavavalmistelutyön laaduntarkkailijoiksi ja osittaisiksi kustantajiksi jää kansalaiset. Näin kävi Peruveden ranta-asemakaavan kanssa edellisellä kaavakierroksella.

Tulen saattamaan Peruveden ranta-asemakaavan laillisesti hyväksyttäväksi minulle suoduin lain määrittelemien metodein. Mikäli Mäntyharjun kunnan päättäjien keskuudessa ei toistamiseen ymmärretä omaa vastuuta lakien noudattamisesta, jotta saavutetaan laillinen ja laadukas kaavaratkaisu, tulen tarvitsemaan apua Suomen valtion oikeusjärjestelmältä.

Viranomaisneuvottelussa 19.1.2021 pohdittiin tilannetta, että kaavasta tehtäisiin todennäköisesti kunnallisvalitus. Muistion mukaan: *"Kaava-alueen rajauksen osalta keskusteltiin RM-1 ja RM-2-kortteleiden irrottamisesta omaksi kaavakseen, koska on todennäköistä, että golfkenttään kohdistuu myös uuden prosessin myötä valitus."*

Tämä on surullista, sillä kaavoittaja ennakoii tällä kirjauksellaan kaavan huonoa laatua ja laitonta lopputulosta jo toistamiseen. Neuvottelussa tehdyt todennäköisyyslaskelmat voivat perustua ainoastaan siihen oletamaan, että myös tämä RAK olisi ala-arvoisesti suunniteltu ja siten myös siitä tulisi tehdä valitus. Yhtäkään aiheutonta kunnallisvalitusta ei toistaiseksi ole Peruveden RAK:aan tehty. Kaavoittajan kirjausta ei voida muutoin selittää kuin Peruveden RAK:aan liittyvällä kaavavoitustyön laadun ala-arvoisuuden ennakkoinnilla.

Ensimmäisellä kaavakierroksella kaava oli laitton aiemmin kerrotun mukaisesti. Mitään hallintovalitusta ei olisi ollut tarve normaalitilanteessa tehdä. Kuten edellä kerroin, on kaavan laadullinen tarkkailu jätetty kansalaisille siinä tilanteessa, että kaavoittaja ei kykene laatimaan laillista kaavaa ja kunta ei kykene tätä tilannetta havaitsemaan ja oikaisemaan. Kaavoittajan tulisi keskittyä tekemään kaava lainmukaiseksi, eikä yrittää syyllistää toimivaa laadunvalvontaa. Hallintovalituksen paikka on aina silloin, kun kaavoitus ja kunnan valvonta epäonnistuu.

Kaavan tilaaja asettaa omat enemmän tai vähemmän kriittistä tarkastelua kestävät tavoitteensa, jotka kaavoittaja toteuttaa oman osaamisen puitteissa. Kunta yrittää parhaansa mukaan estää lainvastaisuutta eli kunta tarkastaa kaavojen lainmukaisuuden. Kansalaisille jää harkittavaksi onko kaavan tilaaja ja kaavoittaja ottanut kansalaisten mielipiteet ja muistukset huomioon ja tämän jälkeen oikeasti ja vailla vilppiä tavoitellut sellaista kaavaratkaisua, jossa kaavasta ei esim. aiheudu ylimääräisiä rasitteita kaavan ulkopuolisille tiloille. Tässä kaavoittajan tehtävässä ei ole sijaa asioiden vääristelylle tai määräysten kiertämiselle. Kansalaiset joutuvat myös harkitsemaan onko kuntapäättäjät todellakin niin päteviä ja ajan tasalla kaavoituksen vaatimuksista, että heidän toimintaan ja päätösten laillisuuteen voi luottaa. Näin yksinkertaista logiikkaa liittyy kaavoitukseen.

Kun otetaan kaavan edelliset vaiheet huomioon ja tarkastellaan viranomaisneuvottelun muistiota miten kaavan rakenteellisia ongelmia yritetään korjata, voidaan hyvinkin ennakoida mitä tällä kaavakierroksella on tulossa. Jokaisen osapuolen tulee varmistaa, että omat valinnat kestävät tarkastelun. Minun aiemmat valinnat kestivät hyvin Itä-Suomen hallinto-oikeuden päätöksen 24.1.2019, nro 19/0010/3, diaarinumero 02086/17/4104 mukaisesti.

Lopputuloks eli kaavan laadukkuus ja kunnan valvonnan taso lopulta ratkaisevat mihin kaavaprosessia päädytään.

Mäntyharjun kunnan kaavoituksen tehtävä ei ole pelkästään olla myötämielinen nykyiselle kaavahankkeelle ilman hankkeen kriittistä tarkastelua. Mäntyharjun kunnan kaavoituksella on muitakin tehtäviä. Koska Mäntyharjun kunnassa ei ole aiemmin onnistuneesti kaavoitettu ranta-asemakaavoja golfkenttäkäyttöön, tulee kunnan tutustua muualla Suomessa onnistuneesti tehtyihin golfkenttäkaavoihin asemakaavana tai ranta-asemakaavana. Kunnan tietolähteinä voi olla suorat yhteydenotot kyseisiin golfkenttiä kaavoittaneisiin kuntiin, Kuntaliittoon, golfkenttiä onnistuneesti tehneisiin kaavoitustoimistoihin (poislukien FCG), eri golfkaavoitukseen liittyviin asiantuntijoihin (Tukes, Suomen Golfliitto ry) jne. Mäntyharjun kunnalle olisi eduksi tutustua oikeudenkäyntien HAO 02086/17/4104, KHO 0861/1/19 ja KHO 0790/1/19 materiaaliin sekä Suomen Golfliitto ry:n golfkenttiä ja niiden rakentamista koskeviin ohjeisiin.

Tämä kunnan velvollisuus ottaa asioista selvää on tärkeä huomata ja tiedostaa, sillä tämän mielipiteeni esittämisen jälkeen Mäntyharjun kunta ei voi enää vedota tietämättömyyteen omista velvollisuuksista esim. asian hallinto-oikeuden käsittelyssä. Tutustumalla muissa kunnissa tehtyihin vastaaviin kaavapäätöksiin sekä golfkenttien rakentamiseen liittyviin ohjeisiin, pystyy kunta reagoimaan tulevaan kaavaluonnokseen tai kaavaehdotukseen ennen suunnitelman julkisesti näytteille asettamista. Mäntyharjun kunnalla on mahdollisuus ja ennen kaikkea velvollisuus ohjata kaavatyöskentelyä oikeaan lopputulokseen ilman laittomien kaavaversioiden julkaisua.

Mikäli Mäntyharjun kunta epäonnistuu tässä tehtävässään ottaa selville Suomessa yleisesti käytetyt kaavoitustavat golfkenttäkaavoituksessa, tulee tämä vääjäämättä nousemaan esiin Peruveden kaavoituksen yhteydessä kaavoituksen muistutusvaiheessa. Minulla ja kaavan muilla osallisilla saattaa tulla tarve muistuttaa kuntaa tämän kaavan ratkaisusta, esim. tämän mielipiteen kohdan 13. seikoista.

Tästä syystä olisikin suotavaa, että Mäntyharjun kunnan kaavaosaaminen olisi korkeatasoista ja kaavaratkaisut pystyttäisiin perustelemaan hyvin ja perusteellisesti Mäntyharjun kunnan puolelta. Kuten Mäntyharjun kunnassa tiedetään, kunnan hyväksymistä kaavoituksista vastaa aina kunta, ei kaavoittaja. Kunta vastaa päätöksistään myös juridisesti. Mäntyharjun kunnan virkamiehillä on virkavastuu, joka edellyttää sitä, että virkamiesten tulee toimia lain mukaan päätöksiä tehdessään, ja he eivät voi käyttää harkintavallan ylittämistä, harkintavallan aliittamista tai mielivaltaa ratkaisuihinsa.

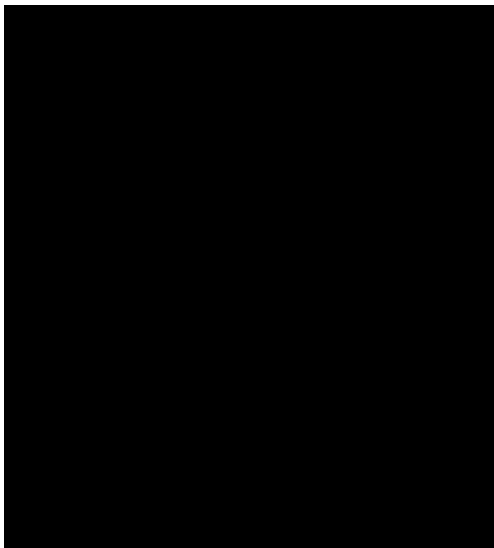
Mäntyharjun kunnan viranhaltijoiden keskuudessa on viime vuosina ollut vaihtuvuutta, eikä uusista viranhaltijoista monikaan ole osallistunut Peruveden aluetta koskeviin aiempiin päätöksiin. Luotan siihen, että näillä henkilöillä on näkemystä ja kokemusta miten asiat saadaan mahdollisimman hyvin ratkaistua lainmukaisesti ja ilman oikeudenkäyntejä. Erittäin suuressa vastuussa tästä ovat nykyiset kuntapäätäjät. Tämä vastuu tulee pystyä myös kantamaan. Kyseessä on vakavat asiat, josta kukin kantaa vastuunsa myös lain edessä.

17. A.) Pyydän Mäntyharjun kunnalta Vola-Golf:n golfkentän turvallisuutta koskevan lausunnon ajanjaksosta 22.7.2011 - 16.12.2015, jolloin Mäntyharjun kunta valvoi ko. toimintaa Kuluttajaturvallisuuslain 920/2011 nojalla. Lausunto tulisi antaa valvojan viranomaisen roolissa.

B.) Pyydän Mäntyharjun kunnalta Vola-Golf:n golfkentän turvallisuutta koskevan lausunnon ajanjaksosta 24.07.2009 – 26.02.2014, jolloin Mäntyharjun kunta omisti kyseisen Vola-Golf:n aputoiminimen Mäntyharjun Suittimäki Oy:n kautta. Lausunto tulisi antaa toiminnanharjoittajan roolissa.

C.) Pyydän Mäntyharjun kuntaa käsittelemään molemmissa lausunnoissaan erityisesti golfkentän **Driving Range-alueen**, joka ilmenee liitteessä TekLa 25.2.2014 liitteessä nro 25. käsiteltä, sivun 27.(70), (154/33.332/2012/20.1.2014, muistutuksen liite nro 3.), sekä **Par 3-radon väylien 1. ja 2.** suunnitteluun liittyvää tietoa. Kaikki mainitut alueet ovat näkyneet kyseisessä liitteessä ja sen kartassa. Kyseessä on ollut kaavamuistutuksen aikana 20.1.2014 olemassa oleva golfkenttä. Lausunnoissa tulisi käsitellä kenen suunnittelema golfkentän alue tuolloin oli, mitä turvallisuuteen liittyviä ohjeita suunnittelussa ja rakentamisessa oli käytetty jne. Mäntyharjun kunnalle on eduksi tiedustella asiaan liittyviä seikkoja Vola-Golf:n toimivalta johdolta ja ko. yrityksen kenttämestarilta/turvallisuusvastaavalta tai muulta taholta, joka asiasta tietää sekä kirjata kaikki ne lähteet, josta kukin yksilöivä tieto on kerätty. Pyydän Mäntyharjun kuntaa toimittamaan kyseiset lausunnot ennen Peruveden RAK:n nähtäville asettamista.

18. Kaavoittajan tulee nähdä osalliset suunnitteluprosessissa resurssina ja varmistaa keskustelun kaksisuuntaisuus. Pyydän kaavoittajalta omaa kirjallista vastinetta tähän mielipiteeseen.
19. Pyydän kaavoittajaa ja Mäntyharjun kuntaa esittämään tämän kirjallisen mielipiteen ja liitteet kaavamateriaalissa siten, että tämä materiaali, kunnan ja kaavoittajan mahdolliset vastineet sekä muu mahdollinen lisämateriaali tulevat arvioitavaksi Peruveden RAK:n käsittelyssä.

Liitteet:

- Liite 10A, Teknisen lautakunnan kokous 25.2.2014, liite nro 25., dnro 154/33.332/2012. Kaavamuistutus, saapunut Mäntyharjun kuntaan 20.1.2014.
- Liite 20A, ote Teknisen lautakunnan kokous 25.2.2014, liitteestä nro 25. (asiakirjan sivu nro 27/70, kaavamuistutuksen liite nro 3.). Karttaliite, saapunut Mäntyharjun kuntaan 20.1.2014.
- Liite 30A, Peruvesi-Vihantasalmi matkailun kehittämishanke, Master Plan FCG P14703/18.8.2011
- Liite 40A, Mäntyharjun kunta TekLa §21 / 21.5.2013
- Liite 50A Mäntyharjun kunta TekLa §21 / 21.5.2013, liiteasiakirjat
- Liite 60A, Mäntyharjun kunta, Kh 199§/2017 liite, vastine HAO:lle
- Liite 70A tila 507-425-12-120 maanomistajan lausunto 24.3.2012 Mäntyharjun kunnalle
- Liite 80A kaava-alueen luonnontila vuosina 2012-2020, luo2-alue, ilmakuvat